

Prawo europejskie to nie tylko prawo unijne

Większość publikacji w EPS jest poświęcona prawu Unii Europejskiej i orzecznictwu TSUE w Luksemburgu. W ostatnim czasie uwaga opinii publicznej w naszym kraju, a zwłaszcza środowisk prawniczych, skupia się jednak także na Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwie ETPC w Strasburgu. Te względy zdecydowały o zamieszczeniu w niniejszym numerze naszego czasopisma artykułów i glos poświęconych właśnie orzecznictwu strasburskiemu i jego potencjalnemu oddziaływaniu w Polsce. Przedstawiona problematyka jest szeroka i różnorodna.

W pierwszym artykule został poddany analizie wyrok ETPC w głośnej sprawie Xero Flor z 2021 r. Analiza ta została dokonana pośrednio, poprzez przeprowadzoną z pasją, obszerną krytykę bulwersującego i zawstydzającego wyroku TK w sprawie K 6/21, będącego reakcją na powołany wyrok strasburski.

Kolejny artykuł w naszym czasopiśmie przedstawia wyzwania, jakie stanęły przed ETPC w ostatnich latach w wyniku dużej liczby skarg indywidualnych składanych na naruszanie prawa do rzetelnego procesu sądowego w Polsce (art. 6 EKPC). Ta sytuacja wywołała potrzebę zastosowania w Trybunale strasburskim różnorodnych i często nowatorskich rozwiązań proceduralnych, mających na celu przyspieszenie i uproszczenie rozstrzygania spraw. To doprowadziło z jednej strony do wydania w 2021 i 2022 r. kilku głośnych wyroków ETPC, stwierdzających naruszenie przez Polskę art. 6 Konwencji, a z drugiej – do wydania przez polski TK wyroków dezawuuujących wyroki trybunału strasburskiego. O jednym z tych wyroków była już mowa wyżej.

W styczniu 2023 r. wielka izba ETPC wydała wyrok w sprawie Fedotova i inni przeciwko Rosji. Wyrok ten stanowi rozwinięcie i podsumowanie dotychczasowej wieloletniej judykatury strasburskiej dotyczącej pozytywnych obowiązków państw-stron Konwencji uznania związków tworzonych przez osoby tej samej płci i wypracowania w prawie krajowym adekwatnych standardów ochrony tych osób, uwzględniających jednak margines oceny. Warto dodać, że w ETPC czekają na rozpoznanie analogiczne skargi z Polski. Duże zainteresowanie wyrokiem w sprawie Fedotova skłoniło kolegium redakcyjne EPS do przyjęcia propozycji dwóch autorów, reprezentujących różne pokolenia badaczy praw człowieka, szybkiego skomentowania tego orzeczenia na naszych łamach.

Niniejszy numer EPS zawiera także glosy do dwóch innych wyroków ETPC. Pierwszy z tych wyroków, dotyczący relacji między obrazą uczuć religijnych a wolnością wypowiedzi, został wydany w 2022 r. w budzącej zainteresowanie w naszym kraju sprawie Rabczewska przeciwko Polsce.

Drugi wyrok ETPC, Gawlik przeciwko Liechtenstein z 2021 r., jest poświęcony warunkom ochrony tzw. sygnalistów i relacji między granicami przysługującej im wolności słowa a ochroną innych interesów, w tym praw przedsiębiorców.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

European Law is More Than EU Law

Most articles published in EPS are devoted to European Union law and the case law of the CJEU, based in Luxembourg. Recently, however, the attention of the general public in Poland, and especially of the local legal community, has also focused on the European Convention on Human Rights and the case law of the ECtHR, based in Strasbourg. This was the reason why we included in this issue of our journal articles and commentaries devoted precisely to the Strasbourg case law and its potential impact in Poland. The issues presented are wide and varied.

The first article analyses ECtHR judgment in the 2021 Xero Flor case, which received a lot of coverage. This analysis is made indirectly, through a passionate and extensive critique of the shocking and embarrassing judgment of the Polish Constitutional Tribunal in case K 6/21, issued in response to the aforementioned Strasbourg judgment.

The next article in our journal outlines the challenges that the ECtHR has faced in recent years as a result of the large number of individual applications filed in connection with violations of the right to a fair trial in Poland (Article 6 ECHR). This situation has prompted the Strasbourg Court to apply a variety of procedural solutions, often innovative ones, aimed at speeding up and simplifying the adjudication of cases. This led, on the one hand, to a number of high-profile ECtHR judgments being issued in 2021 and 2022, where the Court found Poland in violation of Article 6 of the Convention and, on the other hand, to judgments issued by the Polish Constitutional Court, which disavowed the Strasbourg Court's rulings. One of these judgments was referred to above.

In January 2023, the Grand Chamber of the ECtHR delivered its judgment in Fedotova and Others v. Russia. This judgment builds on and sums up many years of Strasbourg case law to date on the positive obligations of States Parties to the Convention to recognise same-sex unions and to develop adequate standards of protection for same-sex couples in national law, while still leaving a margin of appreciation. It is worthwhile to add that similar applications from Poland are awaiting examination by the ECtHR. The great interest in the Fedotova judgment prompted the EPS editorial board to accept the proposal of two authors, who represent different generations of human rights scholars, to quickly provide comments on the judgment in our journal.

This issue of EPS also contains commentaries on two other ECtHR judgments. The first of them, concerning the relationship between blasphemy and freedom of expression, was delivered in 2022 in the Rabczewska v. Poland case, which aroused interest in our country.

The second judgment, Gawlik v. Liechtenstein, issued by the ECtHR in 2021, concerned the conditions of whistleblower protection as well as the relationship between the limits of their freedom of expression and the protection of other interests, including the rights of entrepreneurs.

Professor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief